

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ОСОБЛИВО ВАЖЛИВІ ОБ'ЄКТИ ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ» ТА «ОБ'ЄКТИ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ» В КОНТЕКСТІ ПІДСТАВИ ВВЕДЕННЯ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ

Яковлев Сергій Іванович

*адвокат, аспірант III року навчання юридичного факультету
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Конституція України в ст. 8 закріплює принцип верховенства права [1]. Водночас, на думку Конституційного суду України принципами верховенства права є рівність і справедливість, правова визначеність, ясність і недвозначність правових норм, оскільки їх відсутність ускладнює однакове застосування законів, дозволяє різне тлумачення у правозастосуванні та веде до свавілля [2].

Законом України «Про правовий режим надзвичайного стану» встановлюються основні положення правового режиму надзвичайного стану, а також визначається порядок його введення та припинення, ст. 1 та 2 якого визначають поняття та мету введення надзвичайного стану як особливого правового режиму [3].

До змісту поняття надзвичайного стану входять підстави його введення, окреслені в загальних рисах в ст. 1 зазначеного Закону та більш детально розкриті у ст. 4, яка, в свою чергу, містить виключний перелік таких підстав, серед яких надзвичайну наукову цікавість викликає підстава введення надзвичайного стану – в разі здійснення масових терористичних актів, що супроводжуються загибеллю людей чи руйнуванням особливо важливих об'єктів життєзабезпечення (п. 2 ч. 2. ст. 4 Закону). А саме словосполучення «особливо важливих об'єктів життєзабезпечення».

Чинне законодавство не передбачає нормативного визначення терміну «об'єкти життєзабезпечення», а тим більше – «особливо важливі об'єкти».

Системний аналіз норм Кодексу цивільного захисту України, зокрема п. 1 та п. 2 ч. 4 ст. 8, які визначають додаткові завдання єдиної державної системи цивільного захисту в особливий період, дозволяє зробити висновок, що об'єкти життєзабезпечення – це об'єкти критичної інфраструктури, що забезпечують життєдіяльність населення. Зокрема, у період воєнного стану передбачено заходи для стабільної

роботи або безпечної зупинки підприємств та підтримання життєздатності таких об'єктів, а у відбудовний період – їхнє відновлення [4].

Водночас, згідно з п. 13 ст. 1 Закону України «Про критичну інфраструктуру», об'єктами критичної інфраструктури є інфраструктурні об'єкти, системи, їхні компоненти та комплекси, які мають ключове значення для економіки, національної безпеки та оборони, а порушення їхньої діяльності може завдати шкоди важливим національним інтересам [5].

Конкретизація ж об'єктів критичної інфраструктури, які забезпечують життєзабезпечення населення, наведена п. 10 Переліку секторів критичної інфраструктури, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 р. № 1109 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 16.01.2024 р. № 48), згідно з яким до систем життєзабезпечення відносяться комунальні послуги (постачання теплової енергії, постачання гарячої води, централізоване питне водопостачання, централізоване водовідведення, управління побутовими відходами) [6].

Чинний перелік має значно скорочений та обмежений список, навіть у межах окремих секторів економіки. Це викликає питання не лише щодо їхньої відповідності та обґрунтованості такої вибірковості, але й до самої конструкції п. 2 ч. 2 ст. 4 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану», якщо термін «особливо важливі об'єкти життєзабезпечення» трактувати як об'єкти критичної інфраструктури, що забезпечують життєзабезпечення населення.

Отже, визначення терміну «особливо важливі об'єкти життєзабезпечення» потребує не лише законодавчого закріплення, але й системного підходу для узгодження відповідних норм законодавства.

На нашу думку, з огляду на наявність категорій критичності об'єктів критичної інфраструктури, визначених ч. 2 ст. 10 Закону України «Про критичну інфраструктуру», а також можливість введення надзвичайного стану в Україні чи окремих її регіонах, більш доцільним було б у п. 2 ч. 2 ст. 4 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» замінити словосполучення «...особливо важливих об'єктів життєзабезпечення» на «...об'єкти критичної інфраструктури відповідної категорії критичності».

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 14.11.2024).

2. Рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-05#Text> (дата звернення: 14.11.2024).

3. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.06.2000 р. № 1550-III: станом на 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> (дата звернення: 14.11.2024).

4. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 2.10.2012 р. № 5403-VI: станом на 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 18.11.2024).

5. Про критичну інфраструктуру: Закон України від 16.11.2021 р. № 1882-IX: станом на 21.09.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text> (дата звернення 18.11.2024).

6. Перелік секторів критичної інфраструктури: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 р. № 1109 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 16.01.2024 р. № 48): станом на 24.09.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2020-п#n11> (дата звернення: 18.11.2024).